

Posudek oponentky diplomové práce

Jméno diplomantky: Petra Říhová

Téma a rozsah práce: Komparace kontrolních mechanismů mezinárodněprávní ochrany lidských práv (74 stran čistého textu)

Datum odevzdání: květen 2015

Aktuálnost (novost) a náročnost tématu

Předložená práce je věnována tématu kontrolních mechanismů v oblasti ochrany lidských práv v mezinárodním právu. Jde o téma, které je aktuální neustále. Na jedné straně totiž stojí rozvoj ochrany lidských práv, což s sebou nese další a další povinnosti státu, na straně druhé je stávající suverénní stát, pro který nejsou vždy lidskoprávní závazky prosty obtíží. Lze si představit i snahu států své povinnosti limitovat (jako příklad lze uvést institut diplomatických záruk, které státy začaly používat v případech, kdy nebylo možné navrátit osobu do země, kde jí hrozilo kupříkladu mučení). Nemalé množství lidskoprávních smluv disponuje kontrolním mechanismem, jenž se zabývá dodržováním závazků vyplývajících z příslušných smluv a chování států směřující k faktickému omezení práv garantovaných jednotlivci prošetřuje.

Téma není nové, i v české literatuře je mu věnována pozornost. Pro jeho zpracování tak existuje dostatek zdrojů, což ale poněkud omezuje možnost přijít s novými myšlenkami. Přesto je práce přínosem, jde o řemeslně velmi zdařilé dílo, které přehledně shrnuje poznatky a přichází z vlastními závěry; jako takové může sloužit jako zdroj informací pro další práce.

Náročnost tématu

Téma jako takové je pro zpracování spíše méně náročné, vyžaduje ale studium mnoha primárních i sekundárních zdrojů a právě mnohost zdrojů zpětně působí na zpracování větší nároky. Navíc diplomantkou (byť spíše) implicitně zkoumaná otázka efektivit jako taková byla zatím řešena méně.

Kritéria hodnocení práce

Formální stránka:

Práce má formální náležitosti diplomové práce. Jazyková úroveň je velmi dobrá, práce je psána čtivě a srozumitelně. Členění práce je logické, kapitoly na sebe navazují.

Práce je členěna do úvodu, tří kapitol a závěru. Včleněn je seznam zdrojů a literatury i seznam zkratk. Připojeny jsou také přílohy ukazující, které státy jsou smluvními stranami kterých lidskoprávních úmluv.

Autorka samostatně pracovala s primárními i sekundárními prameny, využila literaturu domácí i zahraniční. Pozastavuji se jen nad poněkud limitovaným množstvím zahraniční literatury. K jí zkoumané tematice existují články i monografie, které autorka mohla využít. Některé informace (např. otázka regionální úpravy na africkém kontinentu) čerpala patrně z internetových zdrojů, což je z hlediska faktů postačující, ale postrádám pak kupříkladu reflexi místního pohledu na efektivitu.

Poznámkový aparát hodnotím jako kvalifikovaný.

Obsahová stránka:

Autorka si klade za cíl „porovnat kontrolní mechanismy z několika hledisek a následně zhodnotit jejich fungování“. To, z jakých hledisek bude fungování kontrolních mechanismů diplomantka porovnávat, zjistíme implicitně z práce samotné, orientuje se především na to, jaké způsoby kontroly jsou v rámci činnosti toho kterého kontrolního mechanismu používány či zda se jedná o judiciální či kvazijudiciální mechanismus.

V první kapitole se pak autorka zaměřuje na teoretické aspekty vztahující se k problematice. Podle mého názoru se mohla autorka věnovat více otázce efektivity, stanovit si kritéria pro pojetí tohoto pojmu a více je rozepsat.

Ve druhé a třetí kapitole autorka provádí komparaci kontrolních mechanismů, nejprve univerzálních, poté regionálních. Jedná se z velké části o popis toho kterého mechanismu, diplomantka postupuje podle předem stanovených kritérií (kdy byl mechanismus vytvořen, jeho složení, jurisdikce, činnost, možnost individuálních podání, způsob kontroly). Na jednom místě práce autorka uvádí, že všechny kontrolní mechanismy opravňují jednotlivce k podání individuální stížnosti, s výjimkou Mezi-amerického soudu pro lidská práva. Chápu patrně, jak to autorka myslela, ale přesto by mě zajímalo, jak chápe otázku individuálního podání k tomuto soudu, proč ji považuje za potřebnou (v regionálním systému toto individuální podání umožněno je, dokonce se tato možnost vztahuje na shodné instrumenty, jako jsou ty, nad nimiž má jurisdikci daný soud). Osobně považuji za přínosná krátká shrnutí na konci kapitol, je mi z nich i jasnější autorčin postoj.

Diplomantka má na několika místech práce nepřesné formulace či věcné chyby. Kupříkladu hovoří o tom, že „*efektivita ochrany lidských práv závisí především na jejich kvalitě a efektivitě*“ (s. 4), jinde uvádí, že „*system ochrany lidských práv zaštiťovaný Radou Evropy je profitující především díky Úmluvě (...)*“ (s. 46), na dalším místě pak zmiňuje problematiku odpovědnosti a člení ji na *responsibility* a *liability*, dané výrazy ale používá nepřesně. Zde bych ráda, aby mi autorka odlišnost těchto dvou pojmů při obhajobě vysvětlila. Dále mě zarazilo použití pojmu „*system zpravodajství*“, kterým má diplomantka na mysli mechanismus podávání zpráv; spíše bych se držela pojmu použitého v učebnicích či monografiích. Nejsm si také jistá, zda jí je srozumitelný koncept kogentních norem.

Cíl, který si diplomantka v úvodu vytyčila, splnila.

Práci považuji za původní, doporučuji ji k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako velmi dobrou až výbornou.

Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Při ústní obhajobě se autorka zaměří na připomínky v posudku a na následující otázky:

1. Hovoříte o tom, že problematikou lidských práv se zabývá více než sto mezinárodních smluv (jak jste vlastně k tomuto číslu došla? V práci na tomto místě nemáte odkaz). Jaký má tato proliferace smluvních instrumentů vliv na efektivitu kontrolních mechanismů? Vznikají zde nějaké teoretické problémy?
2. Lze podle Vás uvažovat o vytvoření univerzálního kontrolního mechanismu ochrany lidských práv? Proč ano, proč ne?

V Praze dne 22. 6. 2015

JUDr. Věra Honusková, Ph.D.

oponentka diplomové práce